

فهرست نسخه‌های خطی اهدایی استاد محمد واعظزاده خراسانی به کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد

دکتر محمود یزدی مطلق (فاضل)

استاد دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد

مقدمه

وقف کتاب پدیده‌ای است در اسلام که از همان قرون اولیه تاکنون پیوسته مسلمانان و افراد خیر و نیکوکار به انگیزه خیرخواهی و سودرسانی به مردم به وقف کتاب مبادرت جستند. عده‌ای هم به خاطر محفوظ ماندن گنجینه شخصی اقدام به وقف کتاب‌های خویش نمودند و بسیاری از آثار مشهور علمای بزرگ توسط مؤلفین آنها و یا وارثین و خاندانشان در اختیار کتابخانه‌ها قرار می‌گرفت، امیران و حاکمان، وزیران و دانشمندان با اهداء و وقف کتاب، مراکز پژوهشی را مدد می‌پسپاندند و این سنت حسنه همچنان ادامه داشته و دارد. بر همین اصل، استاد محمد واعظزاده خراسانی، تعداد هفتاد و یک جلد کتاب که از آن میان حدود سی و هفت جلد نسخه خطی که شامل چهل و هفت عنوان است و بقیه چاپی، را به کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد وقف نموده است.

1987/1

منتخب دیوان منوچهری (شعر - فارسی)

گزیده‌ای است از دیوان منوچهری دامغانی، ابوالنجم، احمد بن قوص بن احمد متخلص به منوچهری از شعرای دستگاه فلک‌المعالی منوچهر بن قاموس بن وشمگیر، و متوفی 432 ه. ق. این دیوان شامل قصائد و مسمطات و رباعیات است و در هامش، معنی لغات آمده انتخاب کننده شناخته نشد. دیوان منوچهری مکرر در ایران و پاریس چاپ شده است.

آغاز بسمله - نوبهار آمد و آورد گل و یاسمن
باغ همچون تبت و راغ بسان عدنا...
انجام: وان شرر گوئی طاووس بکرد دم خویش
لؤلؤ خورد پراکنده بمنقار بود.....

نستعلیق زیبای 17 سطری 19/5×9/5 س، تاریخ تحریر قصائد سه‌شنبه بیست و سوم ربیع‌الاولی 1275 ه. ق و رباعیات در دهم ربیع‌الثانی همان سال عناوین با شنگرف کاغذ کاهی صیقلی در صفحه عنوان یادداشت وقف آقای محمد واعظزاده خراسانی با مهر بیضی شکل درشت با سجع "کتابخانه استاد واعظ زاده خراسانی" دارای 88 گ 27/5×17/5 س، جلد تیماج لایه‌ی قهوه‌یی.

1988/2

من لایحضره الفقیه (اخبار - عربی)

تألیف شیخ صدوق، ابوجعفر، محمد بن علی بن حسین بن موسی بابویه قمی متوفی 381 ه. ق این کتاب، یکی از جوامع معتبره کتب اربعه حدیث شیعه امامیه است که پیوسته مستند احکام فقها بوده و هست و حاوی اخبار مربوط به فروع احکام است که صحیح و حجت هستند.

احادیث این کتاب به روش کتب فقهیه تألیف گردیده در 666 باب و مشتمل بر 5963 حدیث می‌باشد که مؤلف آنها را از کتاب معتبره اصحاب گرد آورده است در چهار مجلد که مکرر چاپ شده است. نسخه حاضر شامل هر چهار مجلد است که در پایان، اسانید و مشیخه کتاب نیز آمده است.

آغاز: بسملة اللهم انی احمدک و اشکرک و اومن بک...

انجام: لم یلق حماد بن عثمان و انما لقی حماد بن عیسی و روی عنه و الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین.

نسخ 23 سطری 17/5×10/5س، به خط محمدیوسف بن محمد سعید بن محمد رحیم تونی دشت بیاضی ساکن مشهد مقدس رضوی. تاریخ تحریر کتاب نکاح 8 جمادی الثانی 1055 هـ.ق.

و تحریر کتاب وصیت در چهارشنبه 16 شعبان 1056 هـ.ق، و تاریخ کتابت اسناد کتاب، روز سه‌شنبه سوم ذی‌قعدة همان سال. عنوان و نشان شنگرف، تصحیح و مقابله شده است، و بر ملا احمد تونی قرائت گردیده است و خط او در آخر- کفارات- دیده می‌شود، نسخه دارای بلاغ است، در پشت صفحه عنوان یادداشت وقف آقای واعظ زاده خراسانی مبنی بر این که نامبرده این نسخه را به کتابخانه دانشکده الهیات مشهد واگذار کرده‌اند، آمده است.

همچنین در این صفحه یادداشت نکاح. در آخر باب حقوق این عبارت آمده: انهاء ایدة الله تعالی سماعاً... فی مجلس آخرها اول شهر ذی حجة الحرام من شهر سنة ثلاث و سبعین بعد الالف، کتبه بیده الفانیة الجانیة احمد بن حاجی محمد الشهیر بالتونی... نسخه معلق به حواشی منقول از مصباح المنیر و امضاء - ص-وق-و-کنز-

چند برگ از اول نسخه نونویسی شد، دارای 449 گ 24/5×18س، کاغذ سپاهانی، جلد تیماج قهوه‌ایی وصالی شده است.

1989/3

الحكمة المتعالية في الاسفار التعقلية = اسفار اربعه: ج 1- (فلسفه - عربی)

تألیف صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم بن یحیی قوامی متوفی 1050ه.ق

از اکابر فلاسفه و حکمای نامی اسلامی در سده 11ه.ق می‌باشد. وی در علوم نقلی، شاگرد شیخ بهایی - محمدبن حسین عاملی متوفی 1030ه.ق بوده است و در علوم عقلی دست‌پرورده میرداماد، محمدباقر بن محمد حسین متوفی 1040ه.ق می‌باشد. کتاب حاضر شامل یک دوره حکمت است در چهار مجلد که نسخه موجود از آغاز تا یک صفحه از مرحله ششم در علت و معلول را دارد. نسخه فاقد مقدمه مؤلف است. آغاز: بسمله و اعلم ان للسلاک من العرفا و الاولیا اسفارا اربعه... انجام: ثم اعلم ان هذه العلل الاربع يوجد بينها مناسبات... من جهة سبب الافاعل و کیف.

نستعلیق 29س 20×9/5س، تحریر سده 13ه.ق برخی عنوانها قرمز و جای بعضی دیگر نانوینس، جمله ای از صفحات آبدیده، دارای 101گ 25/5×17/5س مصحح، یک صفحه از اواسط نانوینس، کاغذ فستقی، در پشت صفحه 1 و 1 یادداشت وقف خاندان واعظ توسط محمد واعظزاده خراسانی در 1376/6/18 شمسی، جلد مقوا، عطف می‌شن.

1990/4

شوراق الالهام فی شرح تجرید الکلام (کلام - عربی)

شرحی است مزجی و متقن از حکیم متأله و متشرع ملاعبدالرزاق بن حسین لاهیجی قمی متخلص به فیاض - متوفی به سال 1072 ه. ق. شاگرد و داماد ملاصدرای متوفی 1051 ه. ق. بر متن موجز کتاب - تجرید الاعتقاد - تألیف خواجه نصیرالدین طوسی متوفی 672 ه. ق. در دو مقصد.

1- در امور عامه.

2- جواهر و اعراض که شارح موفق به اتمام گزارش تمام کتاب نشده است. این شرح مکرر چاپ شده است.

آغاز: بسمله ربنا افتح بینا و بین قومنا بالحق و انت خیر الفاتحین

انجام: فان شرب السقونیا علة فاعلیة عرضیة لحصول البرودة و علة معدة ذایتة له ایضا. نستعلیق 20 و 26 س 4/5×9 ملل تحریر شب چهارشنبه عشر د و م ذیحجه 1270 ه. ق. در بلدة لاهیجان، عنوان و نشان قرمز، معلق به حواشی ملا اسماعیل و ملاعلی نوری در پشت صفحه 1 و 1 یادداشت وقف آقای واعظزاده، در صفحه آخر یادداشت تملک و مهر چهارگوشه با سجع! العبد الراجی احمد رضوی، دارای 124 گ 22×18 س، کاغذ کاهی - جلد تیماج عنابی.

1991/5

مجموعه: 1- شرح اصول کافی (اخبار - عربی)

از ابوالفضائل، حسام الدین ملامحمد صالح بن احمد سروی مازندرانی طبری، متوفی 1081 ه. ق. از علما و فضلاء سده یازدهم هجری قمری که جامع میان معقول و منقول بوده است و شاگرد آخوند ملامحمدتقی مجلسی ا و ل و داماد ایشان و ثمره ازدواج ملامحمد صالح مازندرانی با دختر مرحوم مجلسی ا و ل پسری بوده است به نام آقا محمد هادی که از فقهاء و متکلمین عصر خود بوده است و قرآن کریم و صحیفه

سجادیه و معالم الاصول و کافیه و شافیه را به فارسی ترجمه کرده است و دیگر آثاری از ایشان بجای مانده است (نگارنده این سطور از این دودمان می باشد).

در هر حال این شرح از شروح جامع و مفید کتاب شریف اصول کافی است که کتاب عقل و علم و جهل و توحید را بصورت مزجی شرح کرده است و بقیه کتاب کافی را اختصاراً به گونه حاشیه نگاشته و فقط عبارات اخباری را که محتاج شرح دیده است تحت عنوان - قوله - اقول - گزارش نموده است و در بسیاری از موارد، اعتراض و اشکال بر شرح آخوند ملاحظه وارد کرده است، که قسمتی از آن در حاشیه کتاب کافی چاپ تبریز در سال 1311 ه. ق چاپ شده است.

اثر خامه شارح، گزارش تمام کتاب عقل و جهل، توحید، حجة، ایمان و کفر، دعا، زکوة، صوم، خمس و تمام کتاب روضه است و نسخه کامل آن در کتابخانه رضویّه موجود است. تاریخ فراغت از شرح 14 صفر 1063 ه. ق است. نسخه موجود از آغاز تا آخر کتاب العقل را دارد.

آغاز: بسمله نحمدک یا مروج عقول العارفين بمظاهر کمالک...

انجام: وراى من اضله فعليه لعنة الله و الملائكة... روضه است و

2- حاشیه الروضة البهية فی شرح اللمعة الدمشقية (فقه - عربی)

کتاب اللمعة الدمشقية، تألیف دشلهول، محمّد بن مکی مقتول به سال 776 ه. ق و شرح آن که موسوم بخ: الروضة البهية فی شرح کتاب اللمعة الدمشقية می باشد از شهید د وّم زیللدین بن احمد عاملی مقتول به سال 966 ه. ق است و حاشیه حاضر از سید محمد بن میر محمد صالح خاتون آبادی کشته شده به سال 1148 ه. ق در آذربایجان برادر داماد عمه لمامه مجلسی میر محمد حسین عالمی جلیل القدر و فاضلی محقق و متکلم عمی عظیم الشأن بوده است که از جمله آثارش همین حاشیه می باشد که بیش از آنچه حاشیه نویسان بر شرح لمعه نوشته اند در این حاشیه آمده است که بسیار

محققانه می باشد، نسخه قابل اعتنایی است. آغاز: و بعد فيقول المحروم من فيوضات
الاحد... ق. له في الحاشيه...

رساله اول، نسخ 23 سطرى 16×10/5س، به خط اسماعيل بن حاجى
ابراهيم عامرى سبزوارى چشمى در روز جمعه 29 جمادى الثانى 1115هـ. ق نشان
قرمز رساله د و م در هامش كتاب نخست آمده است. در پش صفحه اول و ل تم ملك محمد
شفيع موسوى با مهر بيضى شكل او با سجع: « عبده الراجى محمد شفيع الموسوى » و
چند تملك ديگر. داراى 247 گ 24×18س. كاغذ اصفهانى. در پشت صفحه بدرقه
يادداشت وقف استاد واعظ زاده.

1992/6

ديوان يغمای جندقی (شعر - فارسی)

سروده رحيم بن حاج ابراهيم قلى كه حدود سال 1196هـ. ق در روستاى خور
بيابانك جندق متولد شد در سن هفت سالگى امير اسماعيل عرب عامرى، فئودال جندق
او را همراه خود برد و تربيت كرد و منشى او شد، در نوجوانى شعر مى گفت و مجنون
تخلص مى كرد. در جنگى كه به سال 1216هـ. ق ميان اسماعيل عرب عامرى و
دولت مركزى تهران روى داد، اسماعيل شكست خورد و به خراسان گريخت، يغما به
دست امير سردار ذوالفقار اسير شد و به سمنان برده شد و شش سال نزد اين سردار
ماند و منشى او بود، تا اينكه او را در منظومه «سردايه» هجو كرد. سردار نامبرده يغما را
محبوس كرد و وي را شلاق زد و اموال خويشاوندانش را در جندق مصادره كرد. پس
از چند ماه گريخت و نام خود را «ابوالحسن» و تخلص خويش را «يغما» قرار داد و به
عراق گريخت و پس از مرگ امير سردار ذوالفقار از بغداد به تهران برگشت و از مقربان
دستگاه ميرزا آقاسى و محمدشاه قرار گرفت و با محمدشاه به هرات رفت و از آنجا به
كاشان منتقل گرديد و در منظومه‌اى به نام « خلاصه الافتضاحات » حاكم كاشان را هجو

نمود، امام جمعه کاشان او را تکفیر کرد لکن ملااحمد نراقی از او حمایت کرد و از تکفیر نجات یافت و تا آخر عمر در زادگاهش - خور - سکونت جست و سرانجام در 16 ربیع الثانی 1276 هـ.ق در گذشت و در مقبره سید داود مدفون گردید.

یغما ادیبی نقاد، وسیع المشرب و متمایل به صوفیه و شیخیه بوده است، خط را نیک می‌نوشت و شعر را محکم می‌سرود، اشعارش را حاج اسماعیل طهرانی به دستور اعتضادالسلطنه، وزیر معارف عصر در سال 1283 هـ.ق چاپ نموده است.

نسخه موجود شامل: سرداریه، باخ باخیه، قصایه، غزلیات، کاغذ آقاخان محلاتی، پاره‌ای از تحریرات یغما، نوحه‌جات یا مرثی و تضمینات، شبیه علی مراد خان و چاوش.

آغاز: بسمله به جز ارواح مکرم که زد دیوان ازل
به خداوندیشان خط غلامی دارم.....

انجام: کسی حکایت از این خوبتر ندارد یاد
که بر مراد مرادی و زید لعنت باد

نستعلق 14 سطری 14/5×7/5س، تحریر محرم 1262 هـ.ق در زمان حیات شاعر. در آخر نسخه کاتب، افزوده است که چون - سلوک الدلیل در نسخه صحیح نبود، آن را در این مجموعه ننوشته است، در پشت صفحه اول یادداشت تملک سید مسیح بن احمد رضوی با مهر چهارگوش وی، یادداشت وقف استاد واعظ زاده خراسانی و در آخر نسخه یادداشت تملک سید مسیح رضوی به‌امر او به تاریخ 1329 هـ.ق عنوان قرمز کاغذ نخودی رنگ، دارای 209 گ 21×13/5س جلد تیماج قهوه‌ای.

1993/7

مجموعه:

1- شرح جمل العلم و العمل (فقه - عربی)

سید مرتضی ابی القاسم علی بن موسی حسینی موسوی متوفی 436 هـ.ق ملقب به علم‌الهدی که نسبش با پنج واسطه به امام موسی بن جعفر (ع) می‌رسد و شاگرد شیخ مفید و استادش شیخ طوسی بوده است کتاب بسیار موجز و مختصری در دو قسم نگاشته است که قسم اول آن شامل أهم مسایل کلامی از قبیل: توحید، نبوت، امامت و مسائل مربوط به آن‌قسم د و م آن مشتمل بر مباحث فقهی، کتاب طهارت، صلاة، جنائز، صوم، اعتکاف، حج و زکاة.

قسمت 1 و 2 این کتاب را که شامل علم کلام است شیخ طوسی، محمدبن حسن متوفی 460 هـ.ق که شاگرد سید مرتضی بوده است به‌طور مفصل گزارش نموده است و قسم د و م آن را که مشتمل بر مباحث فقهی می باشد، قاضی سعدالدین و عزالمؤمنین ابی القاسم عبدالعزیز بن عبدالعزیز بن بر آج طرابلسی شامی معروف به ابن ب رآج متوفی 481 هـ.ق شاگرد دیگر سید مرتضی شرح نموده است که نسخه ما شامل همین بخش فقه آن است که چاپ شده.

آغازنمله الحمدا لله رب العالمین... اما بعد القاضی الفقیه...
انجام: و كذلك يجوز له في زمان الغيبة و فقد من نصبه...

2- الهدب

تألیف قاضی سعد الدین و عزالمؤمنین ابی القاسم عبدالعزیز بن نحریر بن عبدالعزیز بن بر آج طرابلسی شامی معروف به ابی بر آج متوفی 481 هـ.ق شاگرد سید مرتضی این کتاب، یکی از نفیس ترین قدما است که احکام فقهی را بر دو بخش نموده است.

1 و 2 احکامی که مورد عموم مکلفین می باشد و م احکامی که مورد ابتلاء عموم نیست. شامل کتاب طهارت و صلوة.

آغاز الحمد لله الواحد القديم العزيز العليم الذي انعم على عباده المكلفين و م يزهم به من سائر المخلوقين.

انجام: و نحن نبين احوال كل واحد منها في باب مفرد بعون الله و توفيقه. كتاب الزكوة الله تعالى. الى هنا وجد في النسخة التي استكتبنا منها.

رسالة 1 وُل نسخ 14 سطرى 14×8س، بدون تاريخ كتابت، عنوان و نشان قرمز، رسالۀ و م نسخ 19 سطرى 14/59س تحرير جمادى الاولى 1211هـ. ق در آخر نسخه يادداشت تملك با مهر چهارگوشه با سجع: العبد المذنب محمدطاهر بن احمد، در پشت صفحه 1 وُل يادداشت تملك با مهر بيضى شكل با سجع «عبدالراجى سيد محمد الرضوى» در همين صفحه يادداشت خريدارى مسيح بن محمدرضوى با مهر چهارگوشه او با سجع «العبد المذنب مسيح بن محمدرضوى» و مهر بيضى شكل با سجع «محمدباقر الرضوى» يادداشت آقاى محمد واعظ زاده خراسانى در 1386هـ. ق كاغذ فرنگى، جلد تىماج قهوه اى، قطع 21×15س.

1994/8

گوهر مراد (كلام- فارسي)

تأليف ملاعبدالرزاق بن على بن حسين لاهيجى قمى متخلص به فياض متوفى 1073هـ ق در يك مقدمه در اشاره به مرتبه وجود انسان مقالۀ 1 وُل در علم خودشناسى، مقالۀ 2 و م در علم خداشناسى مقالۀ 3 و م در فرمان خداشناسى خاتمه در اشاره به دلالت بر سلوك راه باطن. اين كتاب مكرر چاپ شده است. برگ 1 وُل و آخر نسخه موجود كسر مى باشد.

آغاز موجود: خود است و بازگشت خود و شناختن پروردگار خود است و شناختن فرمان پروردگار...

انجام موجود و ما درجات التخلية فيانها على الجمال ان العارف اذا انقطع عن نفسه و اتصل بالحق راي كل قدرة مستغرقة فى قدرته المتعلقة بجميع المقدرات.

نستعلیق زیبای 19 سطری 5/5×18س، تحریر سده 10هـ.ق عنوان شنگرف، صفحات مجدول به طلا و آبی، نسخه از اول و آخر ناقص است، دارای 292گ 5/5×12/5س در پشت صفحه بدرقه کتاب یادداشت وقف آقای واعظزاده خراسانی جلد تیماج عنابی ضربی دار، در اول و آخر نسخه دو برگ اضافه نانویس.

1995/9

شرح فوائد (حکمت - عربی)

گزارشی است به صورت قلت: ... اقول -

که اصل و شرح از شیخ احمد بن زین الدین احسائی متوفی 1241هـ.ق که آن را به خواهش آخوند ملا مشهد بن مقدس علی نگاشته مشتمل بر 12 فایده است: 1- در ذکر تفضیل ادله ثلاثه 2- در معرفت وجود... فایده 12 در ثبوت اختیار، این کتاب مکرر چاپ شده است. آغازنسمله حمدله ا ما بعد فیقول العبد المسکین - قد التمس منی اثبات بعض الکلمات فی بیان... .

انجام: و ذلك معلوم بهذا البيان الثام انشاء الله تعالى و صلى الله على محمد و آله الطاهرين. تمت نستعلیق شیرین 21 سطری 10×5/5س، تحریر سده 13هـ.ق عنوان و نشان قرمز، مصحح و معلق به حواشی، دارای 94گ 5/5×12/5س در پشت صفحه اول و یادداشت وقف آقای واعظزاده جلد تیماج لایه‌ای که لبه آن آسیب دیده است.

1996/10

عوائد الأیام من مہمات ادلة الأحكام (اصول فقه - عربی)

تألیف ملااحمد بن محمد مهدی بن ابوذری نراقی کاشانی متوفی 1244 هـ. ق یکی از اَجْمَلَةُ علمای امامیه در سده 13 هـ. ق که در اکثر علوم عقلی و نقلی مهارت داشته و اثری در آن پدید آورده است. در ادب و انشاء و شعر هم قوی بوده است و تخلص شعری او - صفایی - می باشد. دارای اخلاقی خوش و رفتاری نیکو با مردم بوده است و در انجام حوائج آنها کوشا، از جمله شاگردانش شیخ انصاری (ره) بوده است. آثار متنوع و بسیار او گواه تبحر و مهارتش در فنون مختلف می باشد که از آن جمله است کتاب حاضر مشتمل بر 87 عاَئِدَة در مباحث مختلف قواعد اصولی و فقهی و مطالب کلامی و تفسیری و حدیثی با عباراتی سهل و نیکو عاَئِدَة و لَفِی آ یَة أَوْفُوا بِالْعَقْدِ وَ ذَوِّ الْعَائِدَةِ آخِر: فی ضبط بعض اسماء الرجال و القابهم و کناهم، به ترتیب

حروف، مؤلف این کتاب را در سال 1245 هـ. ق چاپ نموده است.

آغاز: بسمله الحمد لله علی ما انعم و اشکر علی ما ألهم... و بعد يقول الاذل الأحقر...
انجام یعرف بابن العزاقر بالعین المهمله و الزای المعجمه و لقاف و ال رأء.

نسخ 23 سطری 7×14/5 س تحریر سده 13 هـ. ق کاتب، نسخه را به آخر نرسانده است، عنوان و نشان قرمز، در پشت صفحه 1 و ل آمده:

« قد استکتبت هذا الكتاب المستطاب لنفسی الجانیة فی الأرض الأقدس فی سنة 1264 » محل امضاء و مهر پاک شده است. در همین صفحه یادداشت خریداری سید مسیح بن احمد رضوی در ذیحجه 1329 با مهر چهارگوشه او با سجع: « العبد المذنب مسیح بن احمد رضوی و در همین صفحه یادداشت تملک مؤرخ 24 ذیقعدة 1323، با مهر چهارگوشه با سجع « العبد المذنب محمد طاهر بن احمد رضوی » و یادداشت وقف آقای واعظ زاده، جلد تیماج زرد ضربی دار، قطع 13×12 س.

ترجمه حاشیه تهذیب المنطق = ترجمه حاشیه ملا عبدالله = شرح غایة التهذیب (منطق - فارسی)

تهذیب المنطق تألیف سعدالدین مسعودبن عمر تفتازانی متوفی 792 هـ. ق می باشد و حاشیه تهذیب المنطق از ملاعبدالله بن شهاب الدین حسین یزدی شاه آبادی متوفی 981 هـ. ق است و مترجم آن از دانایان اواخر سده 13 هـ. ق می باشد نسخه دیگر از این ترجمه به شماره 192 در دانشکده الهیات مشهد موجود است.

ا و لاین عنوان موجود: سواء الطريق یعنی وسط طریق و این کنایه است از طریق مستوی و بعضی گفته‌اند که سواء اسم مصدر است به معنی استواء و فرق میان مصدر و اسم مصدر آن است که مصدر مشتق منه می باشد و اسم مصدر مشتق منه نمی باشد... آخرین عنوان موجود: الثامن الانحاء التعليمية و هی التقسیم اعنی التکثر من فوق و التحلیل عکسه...

هشتم از رؤوس ثمانیه انحاء تعلیمیه است یعنی طرق تعلیمیه که مستعمل ... و تمیز کند ذاتیات را از عرضیات.

نستعلیق 15 سطری $5/5 \times 11/5$ س، تحریر اوایل سده 14 هـ. ق یک صفحه از اول و یک صفحه از آخر نسخه کسر است کاغذ نخودی رنگ، در پشت صفحه اول مهر و یادداشت آقای واعظزاده؛ جلد تیماج سبز، قطع $18 \times 10/5$.

1998/12

زبدة الاصول (اصول فقه - عربی)

تألیف شیخ بهایی، بهاء الدین محمد بن حسین بن عبدالصمد عاملی جبائی متوفی 1030 هـ. ق که آن را در محرم 1002 هـ ق ساخته است در پنج منہج، 1- در مقدمات 2- در ادله شرعیہ 3- در مشترکات و سبب 4- در اجتهاد و تقلید 5- در ترجیحات. کتاب معروفی است که چاپ شده.

آغاز موجود: و الصلوقلى افضل من ارسله لتبليغ الاوامر والنواهي و اشرف من عرفه...
انجام: و الزم ما هو أقرب الى التقوى و الحمد لله... و اشرف اوليائه تمت.
نسخ 7 سطری 5/5×9/5 نسخه در زمان حیات مؤلف نگاشته شده است، عناوین
شنگرف، معلق بحورش با امضاء مننه مد ظله، برگ 1 و 1 کسر است، وقف بوده است و
آقای واعظ زاده نیز وقف کرده‌اند، در آخر نسخه مهر چهار گوشه ای هست با امضاء
محمد باقر بن محمد تقی الحسینی، کاغذ الوان، جلد مقوا سوده، علف میشن قهوه ای،
قطع 5/12×18/5 س.

1999/13

جنگ (مواعظ - عربی و فارسی)

جامع این جنگ مرحوم حاج ملا حسین واعظ مشهدی متوفی بعد از 1240 هـ.
ق.
فرزند محطسن مدرس جَدِّ اَعْلَى جناب آقای واعظ زاده خراسانی استاد محترم
دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد.

این جنگ حاوی مطالب مهم و ارزنده‌ای است که گویندگان و واعظان را مفید
باشد، شامل خاطرات سفر و رساله‌های علمی و گفتارهای گوناگونی از قبیل مواعظ،
نصایح؛ روایات، حکایات، مدائح، مراثی به نظم و نثر و به عربی و فارسی و نیز در
خواص اشکال سبعة، خواص حروف، بندی در عول و تعصیب، بندی منقول از کتاب
مقام الفضل، تاریخ سفر مؤلف به کربلا و بازگشت او به مشهد مقدس، بندی منقول از
تفسیر رازیندی منقول از کتاب منتهی المطلب ع لَمَّه ح لَمَّی در باب تنجیم، اشعار
فارسی و عربی در یک برگ، در فضیلت علمای شیعه در احوالات حضرت ابراهیم (ع)
فرازهایی از تاریخ پیامبر اسلام، مواعظ و نصایح، احادیثی از کافی و از کتاب مزار،
حکایات، اختیارات ایام، اشعار، تأویل خواب در هر یک از شبهای ماه درباره نماز

جعفر طیار، زیارت عاشورا، زیارت حضرت امیرالمؤمنین(ع) احوالات حضرت رسول اکرم(ص) اشعاری از سید اسماعیل حمیری، خواجه نصیرالدین طوسی، معجزات حضرت علی(ع) درباره توحید الهی، مناجات، ذکر خطبه الوسيله، بندی منقول از میرسید شریف، و رساله در معرفت تقویم، تألیف عبدالقادر رومانی مشتمل بر یک مقدمه و دو باب و خاتمه.

آغاز این رساله‌نمله الحمد لله الع لمی ال ولی و الصلاة علی النبی الامی، این مختصری است در معرفت تقویم خالی از اطناب مخل...

طریق استخراج قبله در جمیع بلاد، خطبه ای از نهج البلاغه بندی منقول از کتاب محجة البیضاء و کشکول، دستور زیارت در فضیلت زیارت امام حسین(ع) و شهیدان، زیارت حضرت امیر المؤمنین(ع) در نجف، اشعاری به عربی در مرثیه حضرت سیدالشهداء که در بغداد نوشته شده است، احادیثی در موعظه و نصیحت، بندی منقول از کتاب حرز الامانی علی بن حسین واعظ کاشفی، شرح اسماء الهی، خواص حروف، مطالبی منقول از کافی و شرح مقاصد درباره لعن مخالفین در فضائل حضرت علی(ع) و مطالبی منقول از کتاب اکمال الدین و مشارق الانوار در مهج الدعوات و شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید و قرب الاسناد، اشعاری در مدح حضرت رضا(ع) و سایر معصومین(ع).

این جنگ به خط نسخ و نستعلیق مختلف السطر به طور راسته و چلیپا کاتب نسخه جامع آن است، در جای جای آن، نام فرزندان خود را به مناسبت آورده است با مهر او با سجع «حسین زین السموات و الارض» دارای 450 صفحه، جلد تیماج عنابی، عطف مینشن مشکی، قطع 20x13/5س، یادداشت وقف آقای واعظ زاده.

2000/14

مجموعه:

1- منتخب بحار الانوار = مختصر... جلد 2 (اخبار - عربی)

انتخاب کننده شناخته نشد، چون در هیچ جای کتاب نامی از مؤلف ندیدم. استاد واعظ زاده به خط خود نوشته‌اند: تألیف عبدالله بن زامل کمونه، که نباید درست باشد، چون وی کاتب نسخه است نه مؤلف.

نگارنده این سطور احتمال می دهد که مؤلف این کتاب مولی محمد هادی بن مرتضی بن محمد مؤمن بن شاه مرتضی کاشانی برادر نورالدین محمد اخباری (مولی الدین محمد بن مرتضی بن محمد مؤمن بن شاه مرتضی کاشانی، نواده برادر مولی محسن فیض کاشانی باشد که در زمان حیات ع لمامه مجلسی کتاب بحار الانوار را در یک مقدمه و دوازده مجلد گزین کرده است جلد 1 و 2: آن چه مربوط به مبدأ و معاد است جلد 3 و 4: قصص انبیاء (ع) که همین نسخه موجود باشد 3- در احوال پیامبر خاتم (ص) 4- امامت 5- نقض عهد پس از رسول اکرم (ص) 6- فضایل علی (ع) 7- فضایل حضرت صدیقه طاهره و ائمه اطهار (ع) تا حضرت امام محمد باقر (ع) 8- فضایل سایر ائمه هدی (ع) 9- ایمان و کفر 10- عبادت 11- روضه 12- اجازات.

در کتابخانه سپهسالار تهران (شهید مطهری) جلد 1 و 2 کتاب حاضر به شماره 1779 و 1780 موجود است این نسخه را در اختیار نداشتم تا با آن مقابله کنم و قطع حاصل شود. در کتابخانه ایله الله مرعشی در قم جلد 1 و 2 منتخب بحار از مولی محمد صادق بن محمد زمان کاشانی اصفهانی که در 1230 ه. ق تألیف شده است وجود دارد. نسخه موجود شامل احوال انبیاء (ع) و بعض احوال ملوک الارض و در پایان هم بابی در عصمت انبیاء دارد که کاتب نسخه آن را ناتمام رها کرده است. آغاز: بسم الله عن سعید بن جبیر عن ابن عباس قال قال اعرابی لرسول الله ص یا نبی الله انجام موجود تو تذکروا ما صنعوا لفرق بین احد منهم ای بأن تؤمن.

2-نزهة القلوب فی تفسیر غریب القرآن = غریب القرآن = تفسیر... (لغت قرآن - عربی)

مفسر، ابوبکر سجستانی، محمد بن عزیز نحوی سجستانی متوفی 330 هـ. ق شاگرد ابن الانباری. سجستانی ادیبی بوده فاضل و متواضع و از صالحین که این تفسیر را در مدت پانزده سال تألیف نموده است او در این تفسیر، کلمات مشکله قرآن کریم را به ترتیب حروف آورده است در این موضع چنان که - مفردات راغب - بهترین آنها می باشد.

این تفسیر در مصر چاپ شده است و نسخه‌های خطی متعددی از آن موجود است.

آغاز بسمه الم و سایر حروف الهجاء فی اوائل السور کان بعض المفسرین... انجام یسار فی لغة یسار الید الیسری. تم.

1- نهج البلاغه (اخبار - عربی)

در هامش صفحات آخر این مجموعه، چند خطبه از نهج البلاغه آمده با شرح آنها از ابن ابی الحدید.

رساله 1 و 1 به خط نسخ 12 سطر 5/6×12 س، نسخه را کاتب به آخر نرسانده است تحریر اوایل سده 12 هـ. ق عناوین شنگرف، در هامش صفحه اول آمده است « هو المالک، کیف اقوال هذا ملکی بل انتقل إلی الآن و سیکون لغیری» با مهر بیضی شکل با سجع « حسین زین السماوات و الارض» و در همین صفحه یادداشت وقف آقای واعظ حشیه نیمه د و م کتاب به خط عبدالله بن زامل کمونه حسینی نجفی در یکشنبه س و م ذیحجه 1108 هـ. ق خط این دو رساله شبیه یکدیگرند و گویا با یک قلم تحریر یافته اند. رساله سوم به خط نسخ به صورت چلیپا در هامش اوراق آخر این مجموعه. جلد تیماج مشکى وصالی شده، قطع 5/12×5/18 س.

2001/15

مختصر شرح نهج البلاغه = العقد النضيد # لدر النضيد (الخبار - عربی)

نهج البلاغه، یکی از مشهورترین کتاب های عالم اسلام است پس از قرآن کریم که توسط سید رضی، ع لمامه شریف، محمد بن حسین موسوی متوفی 406 ه.ق گردآوری شده است در سه بخش 1- خطب 2- نامه ها و وصایا 3- کلمات قصار، سید رضی، نهج البلاغه را پس از کتاب خصائص الائمة نگاشته و چون در این کتاب، بخشی از کلمات قصار و حکم منتخبه آن حضرت را گرد آورده بود، لذا عد های تقاضا کردند تا خطبه ها و دیگر آثار حضرت علی (ع) نیز جمع آوری شود. بنابراین سید رضی (ره) به تألیف نهج البلاغه مبادرت جست و آنچه از سخنان علی (ع) را که یافته بود در آن جمع کرد.

تاریخ فراغت از تألیف نهج البلاغه، رجب 400 ه.ق می باشد. بر این کتاب شریف صدها شرح، تعلیق، تحشیه، توضیح، ترجمه، به نظم و نثر نگاشته شده است که از آن جمله است شرح ابن ابی الحدید معتزلی، عبدالحمید بن محمد متوفی 655 ه.ق که از علمای برجسته عصر خود بوده است و مدتی مسئول کتابخانه های بغداد. این شرح، حاوی فنون متنوعه است که مؤلف آن را در بیست جزء از آغاز ماه رجب 644 تا سلخ صفر 649 ه.ق ساخته است.

تا آنجا که نگارنده این سطور اطلاع دارد، دو تن از دانایان، این شرح را مختصر کرده اند یکی مولی سلطان محمود بن غلامعلی طبسی قاضی مشهد مقدس و شاگرد ع لمامه مجلسی (ره) و معاصر شیخ ح- رعاملی مؤلف- اثبات الرجعة و دیگر مؤلفات، دو نسخه خطی از این گزینه در مشهد رضوی موجود می باشد.

و دیگری فخرالدین عبدالله بن المؤید بالله است که نسخه ای از این مختصر در کتابخانه مجلس با تحریر 1080 ه.ق موجود است که به نام - العقد النضيد = الدر النضيد، موسوم می باشد.

نسخه حاضر باید یکی از دو کتاب فوق‌الذکر باشد که گزینه مجلدات نهم و دهم و یازدهم و دوازدهم و سیزدهم از شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید است. آغازنسمله الحمد لله العدل. الاصل، و من کلام له علیه السلام فی حث اصحابه علی اقتال...

انجام: و من یحفظ العلم حفظ فهم و ادراک اصاله قلیل. تم...
نسخ 21 سطر 5/9×5/15س، تحریر سده 12ه. ق کاغذ الوان، دارای 580 صفحه، وصالی شده، برخی اوراق آسیب دیده‌اند، در پشت صفحه اول یادداشت بیع با مهر بیضی شکل با سجع: « محمدبن علینقی » و یادداشت وقف آقای واعظ زاده مورخ 1374 شمسی جلد تیماج مشککی، قطع 14×18س.

2002/16

الحصن الحصین من کلام سید المرسلین (ادعیه - عربی)

تألیف شیخ شمس الدین ابوالخیر محمد بن محمد بن علی بن یوسف عمری دمشقی شافعی معروف به ابن جزری متوفی 833ه. ق در شیراز و مدفون در مدرسه ای که خود آن را در آن شهر ایجاد کرده بود. کتابی است در ادعیه و اذکار مشتمل بر احادیثی در فضیلت دعا و ذکر و آداب و اوقات و مکان‌های دعا، اسم اعظم الهی و اسماء حسنی و ادعیه مربوط به صبح و شام از ولادت تا مرگ، فضیلت قرآن و فضیلت صلوة بر حضرت محمد(ص) که این کتاب را در روز یکشنبه 12 ذیحجه سال 791ه. ق از تألیف آن فارغ گشته است در همان مدرسه ای که خود ایجاد کرده بود در شیراز. این کتاب برای اولین بار در مصر چاپ سنگی شده است در سال 1277ه. ق و پس از آن مکرر به طبع رسیده است.

نسخه موجود از آغاز تا مقداری از فضل صلوة بر پیامبر (ص) را دارد.

آغازنسمله لا اله الا الله ع مدّه للقائه اللهم صل على سيد الخلق محمد و آله و صحبه و
سه لم قال الفقير...

انجام موطوّلهم صلّ عليه كما غفل عن ذكره الغافلون.

نسخ 9 سطرى 8/5×4 س، تحرير سده 13 هـ. ق ناقص الآخر، عناوين
شنگرف، در پشت صفحه 1 و 1 يادداشت وقف و مهر آقاى واعظ زاده، داراى
160 گ 8×12 س، جلد تيماج مشكى لايه‌اى.

2003/17

اخبار = كتاب در ... (فارسى)

اوراق آشفته‌اى است گويا از چند كتاب برگزيده شده است كه اهل منبر را به
كار آيد شامل:

1- معراج از محمد مؤمن حسيني

آغاز: بسمله قال رب الله تبارك و تعالى شأنه نظم فى كتاب الكريم... سبحان الذى
اسرى بعبده! ما بعد خداوند عالميان و پروردگار انس و جان...
انجام موجود: در زير سرادق عرش خدا ديگر گفت:

2- احوال معصومين(ع)

موجودى از باب اول، فصل 5 مدت حضرت رسول(ص)، باب 2- در آنچه
رفته است بعد از وفات حضرت رسول(ص) شامل 4 باب، 3- در ذكر اولاد آن
حضرت، 4- در ذكر امام اول، مشتمل بر شش فصل.
فصل اول در ولادت آن حضرت، 2- در ذكر نامه‌اى آن حضرت، 3- در ذكر
اولاد آن حضرت، 4- در ذكر معجزات، دويست و يك معجزه از معصومين(ع) نقل
شده است.

نستعليق 13-17 سطرى 7/5×12 س تحرير سده 13 هـ. ق برگ آخر ناقص
است و خوانده نمى شود. نسخه از ميان هم كسر دارد اوراق نانويس دارد، عنوانها

قرمز، کاغذ الوان، جلد تیماج قهوه ای ضربی دار، قطع 10×17 با یادداشت وقف آقای واعظ زاده.

2004/18

دیوان خاقانی (شعر - فارسی)

سروده حکیم افضل الدین بدیل حسان العجم ابراهیم بن علی خاقانی شروانی متوفی 592 هـ. ق. گزیده ای است از دیوان مزبور از آغاز تا مرثیه امام ناصرالدین ابراهیم؛ و پس از آن ابیاتی از قطعه ای که در مدح جلال الدین ابوالمظفر اخستان شروان شاه است، را دارد.

این نسخه بدون خطبه است.

آغاز: جوشن صورت برون کن در صف مردان درآ

دل طلب کز دار ملک دل توان شد پادشا...

انجام: در مجلسی که بگذشت از یاد او حدیثی

در هر سفالین ریحان تازه بینی

نستعلیق 13 سطری متوسط 11×5/18 س، تحریر 1319 هـ. ق کاغذ کاهی، مهر

بیضی

شکل درشت با سجع «کتابخانه استاد واعظ زاده خراسانی» با یادداشت و امضاء ایشان

که وقف این کتابخانه نموده‌اند، جلد تیماج عنابی قطع 17×21 س.

2005/19

صحیفه سجادیه = صحیفه کامله سجادیه (ادعیه - عربی)

ادعیه ای است از انشاهای حضرت امام زین العابدین علیه السلام که حاوی مطالب عالی و دقیق عارفانه می‌باشد و شیعه امامیه به آن بانظر اهمیت و عظمت می‌-

نگرد و به گفته حجلالاسلام غزالی، صحیفه سجادیه زیور و انجیل اهل بیت است. این کتاب مشتمل بر پنجاه و چهار دعاء اصل و چهارده دعاء معروف به ملحقات می باشد که در قرن هفتم هجری به وسیله بهاءالدین شرف علوی گردآوری شده است و به نام صحیفه کامله سجادیه معروف گردیده است در مقابل صحیفه ناقصه که آن نیز منسوب به حضرت سجاد(ع) است و زیدیه آن را معتبر می دانند.

آغاز: بسمله حدثنا السيد الاجل نجم الدين بهاء الشرف ابوالحسن محمد بن الحسن. انجام اصل و نجنی من مضلمات الفتن برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی سیدنا محمد رسول الله المصطفی و علی آله الطاهرین. انجام ملحقات: یا حی یا حی برحمتک یا ارحم الراحمین.

نسخ معرب 12 سطری 9×4/5س تحریر سده 13هـ.ق در آخر اصل آمده « قد بلغ العراض من اوله الی آخره، بحمدالله و حسن توفیقه» صفحات مجدول به مشکی و سبز، عنوانها، با شنگرف و سبز، مقابله شده است و دارای بلاغ، دو برگ اول نو نویسی شده. در پشت صفحه یادداشت وقف آقای واعظزاده با مهر ایشان جلد تیماج عنابی، قطع 7/5×11/5س.

2006/20

خصال (اخلاق - عربی)

تألیف شیخ صدوق، ابی جعفر محمد بن علی بن موسی بن بابویه قمی متوفی 381هـ.ق در بیان صفات محموده و مذمومه در شرع مقدس اسلام، در دیباچه آمده، علماء اعلام در همه فنون و علوم کتب و رسائلی تألیف آن منافع بی شمار دیدم به تألیف این کتاب اقدام کردم تا به خداوند نزدیک شوند.

این کتاب مکرر چاپ شده است.

آغاز: بسمله الحمد الله الذی توحد بالوحدانیة و تفرد بالالهية...

انجام: انت آخر تلك العوالم و اولئك الادميين قد تم...

نسخ 21 سطری 17/5×11/5س، به خط عبدالکریم بن هدایت الله در ربیع الاوّل 1086هـ.ق که این نسخه را وقف اولادش کرده و در صورت عدم صلاحیت بر جمیع مسلمانانی که آنها را مفید باشد. در همین صفحه یادداشت آقای واعظزاده که از کتب وقفی خاندان واعظ است دارای 388 صفحه 25×19س، کاغذ سپاهانی، جلد تیماج عنابی ضربی دار.

2007/21

الاحتجاج علی اهل اللجاج (اخبار - عربی)

تألیف ابی منصور احمدبن علی بن ابی طالب طبرسی از علمای سده ششم هجری، حاوی احتجاجات پیغمبر اکرم(ص) و برخی از صحابه و ائمه علیهم السلام در دفاع از عقاید شیعه، که مکرر چاپ شده است.
 آغاز: بسملة الحمد لله للتمتعالی عن صفات المخلوقین المذمّوه عن نعت الناعتین... ثم ان الذی دعانی الی ... .
 انجام: وقطعنا هذا الكتاب علی کلام السید المرتضی علم الهدی قدس الله ورحه و نور ضریحه و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهیرین و حسبنا الله و نعم الوکیل.
 نسخ 23 سطری 7×10ملی تحریر اواسط عشر اول بعد از 1100هـ.ق در

مشهد

مقدس، در پشت صفحه آخر رموز کتب صدوق. در پشت صفحه اول یادداشت وقف میرحسین زیارت نامه خوان آستان قدس رضوی. در همین صفحه یادداشت تملک با مهر چهارگوش با سجع «افوض امری الی الله عبده ابوالقاسم» شامل 378 صفحه 24/5×17/5س کاغذ اصفهانی، جلد تیماج ضربی دار قهوه ای.

2008/22

مجموعه: (عقاید- عربی)

1- الطوائف في معرفة مذهب الطوائف = مذاهب...

تألیف رضی الدین ابی القاسم علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن احمد بن محمد بن احمد بن محمد بن طاووس علوی حسینی متوفی 664 هـ. ق نقیب علویین در بغداد و از علما و زهاد اسلام و از مشاهیر فرقه امامیه که آثاری بسیار در فقه و ادعیه و عبادات از خود به جای گذاشته، آن بزرگوار دارای ذوقی کامل و طبعی لطیف بود و اشعاری از ایشان به یادگار مانده است.

سید بن طاووس (ره) در این کتاب سخنان نغز و کم نظیری پیرامون مذهب اهل سنت در مسائل مربوط به اصول عقائد و فروع احکام آورده است. با استناد به کتاب های صحاح سته و مسندها و کتاب های تفسیری و فقهی و کلامی و تاریخی مهم و برجسته آنان با استدلال به براهین عقلی و نقلی، شبهات وارده را پاسخ گفته است. مؤلف به خاطر ترس از خلفای سنی مذهب زمان، خود را «عبدالمحمود ذمی» نامیده است که در جستجوی مذهب راستین است و از میان آنها مذهب حق و حقیقت را در این کتاب گزین می نماید.

البته نویسنده در کتاب دیگرش به نام «طرف» تصریح می کند که کتاب طوائف... از آن من است. کتاب طوائف را شیخ حسن زواری زنده به سال 946 هـ. ق شاگرد محقق کرکی و استاد ملا فتح الله کاشانی به فارسی ترجمه کرده است و دو نسخه از این کتاب در کتابخانه مدرسه سپهسالار تهران به شماره های 1343 و 5428 موجود است. نام ترجمه «طوائف اللطائف» در ترجمه طوائف است که مترجم آن در ششم رجب 961 هـ ق برای شاه تهماسب صفوی به فارسی درآورده است و این ترجمه با ترجمه کتاب کشف المحجّة با هم چاپ شده اند.

کتاب طرائف... مکرر چاپ گردیده است و برای اولین بار در سال 1320 خورشیدی در تهران، چاپ سنگی شده است.

آغاز: الحمد لله كما يستحقه لذاته و يستوجبه باحسانه الی مخلوقاته... و بعد فانی
رجل...

2- تاریخ اهل البيت عن آل رسول الله (ص) = تاریخ الائمه = موالید الائمه = تاریخ آل رسول (ص) (تاریخ - عربی)

تألیف ابو عمرو، نصر بن علی بن نصر علی بن صهبان از دی جهضمی بغدادی بصری متوفی ربیع الاخر 250 یکی از علمای اهل سنت و از محدثان بزرگ عصر خود بوده و شرح حال او در کتب اهل سنت (تاریخ بغداد: 287/13-289 و تهذیب التهذیب: 430/10 با احترام و تجلیل فراوان آمده، وی به اهل بیت (ع) نیز علاقه داشته و فضائل آنان را نقل نموده است، از حضرت رضا (ع) پنج حدیث نقل کرده است که در مسندالرضا آمده، از جمله کتاب حاضر است شامل تاریخ ولادت، نسب و اسم و کنیه و لقب و آرامگاه ائمه اطهار (ع) تا حضرت رضا (ع) نسخه خطی این کتاب در دانشگاه تهران ضمن مجموعه شماره 1358 به نام - تاریخ الائمه - موجود است.

این کتاب در سال 1358 ه. ق در نجف اشرف، مطبعه حیدریه به نام موالید الائمه در چهارده صفحه چاپ شده است.

آغاز: بسمله اخبرنا الامام الفاضل العلامة محب الدین ابو عبد الله محمد بن محمود بن الحسن بن النجار...

انجام: و فی روایة اخری قتل يوم صفین و لیس بشئ قدتم بعون الله تعالی و حسن توفیقه.

3- طرف من الانباء و المناقب فى شرف سيد الانبياء و الانبياء و الاطياب و طرف من تصريحه بالوصية و الخلافة لعلی بن ابی طالب علیه السلام (عقاید- عربی)

تألیف رضی الدین ابی القاسم علی بن موسی بن طاووس حسینی حلی متوفی 664 هـ. ق مؤلف رساله نخست از این مجموعه که نام و نسب کاملترش مذکور افتاد و از روی تقیه تصریح به نام خود نکرده و در آغاز گوید: تألیف بعض من احسن الله الیه...

کتاب طرف، در واقع مستدرک کتاب طرائف است و نام این دو را سیدبن طاووس در دیگر تألیفاتش ذکر کرده است. کتاب حاضر شامل سی و سه طرفه است و در هر طرفه ای، یک حدیث در امامت حضرت علی (ع) از کتاب الوصیه، تألیف عیسی بن مستفاد آورده است این کتاب در سال 1369 هـ. ق در نجف اشرف چاپ شده است و در کتابخانه آستان قدس رضوی بالغ بر شش نسخه خطی از آن موجود است نسخه ما ناقص الاخر است و بیست و دو طرفه بیش ندارد. آغاز: بسملة الحمد لله الذى اوضح للعباد سبيل الرشاد و لم يجعل لاحد عليه حجة... انجام موجود: و الله يكتب ما يبتون ثم يبتيك شقى هذه.

نسخ 21 سطری 12×17 س به خط علی بن محمد علی النوشری الفاشفجایی گیلانی در 12 رمضان سال 982 هـ. ق که حدود نود و دو سال قدیمی تر از نسخه ای است که بر اساس آن، این کتاب چاپ شده است و با نسخه مطبوع آن تفاوتهایی دارد. هر سه رساله را یک کاتب نگاشته است. ناقص الاخر نسخه دارای بلاغ است، صفحه اول نونویسی شده، عنوان و نشان شنگرف، کاغذ نخودی رنگ، در پشت صفحه اول یادداشت وقفی آقای واعظزاده، جلد مقوا با روکشی پارچه ترمه ای عطف و لبه تیماج قهوه ای قطع 17×24 س.

2009/23

عیون اخبار الرضا(ع) (اخبار- عربی)

تألیف شیخ صدوق، ابوجعفر محمد بن علی بن حسین بن بابویه قمی متوفی 381 هـ. ق که مکرر چاپ شده است.

مؤلف از علماء و محدثین بزرگ اسلام و از اعظم دانشمندان شیعه می باشد که بالغ بر سیصد کتاب تألیف نموده است از جمله کتاب حاضر است که آن را برای کتابخانه وزیر صاحب بن عباد نگاشته در یکصد و سی و نه باب شامل احادیث و سرگذشت امام هشتم شیعیان و نقل برکات و آثاری که از قبر مطهر آن حضرت در زمان حیات مؤلف روی داده است. نسخه های خطی این کتاب فراوان است. آغاز: بسملة الحمد لله الواحد القهار العزيز الجبار الرحيم الغفار... قال الشيخ السعيد ابوجعفر محمد بن ...

انجام: و قد والیت علی نفسی ان لا افارق هذا المشهد ما بقیت و الحمد لله رب العالمین. نسخ 21 سطری 10x18س، به خط محمد بن حسن قشمری، تحریر 1110 هـ. قدر صفحه 1 و 1 یادداشت وقف از آقای محمد واعظ زاده خراسانی، کاغذ چنایی و نباتی رنگ، دارای 189 گ 16x24س، جلد تیماج قهوه ای ضربی دار.

2010/24

حق الیقین فی اصول الدین(عقائد- فارسی)

تألیف علامه مجلسی- محمدباقر محمد تقی متوفی 1111 هـ. ق که آن را در آخر ماه شعبان سال 1109 هـ. ق به نام سلطان حسین صفوی نگاشته است. در پنج باب و یک خاتمه، باب اول در اقرار به وجود صانع عالم، 2- در بیان صفات سلبی حق تعالی،

3- در صفات افعال، 4- در مباحث نبوت، 5- در امامت. خاتمه در احوال قیامت.

این کتاب مکرر چاپ شده است.

آغاز: بسملة الحمد لله الواحد الاحد الفرد الصمد.. ما بعد خامه شکسته زبان و بیان...
انجولم: گاهی بطلب غفران و دعای خیر یاد نمایند الحمد لله او لاً و آخر ا...

نستعلیق 21 سطری 11/5×16س، به خط محمدتقی بن محمد حسین سبزواری در اول عشر آخر ذیعقده سال 1119 ه.ق که آن را برای فرزندانش تحریر نموده است، عنوان و نشان سنگرف، جدول صفحات قرمز، در آخر صفحه آخر مهر چهارگوشه با سجع «والله يحب المطهرين» در پشت صفحه اول و یادداشت وقف آقای محمد واعظ زاده کاغذ کاهی صیقلی، جلد تیماج قهوه ایی ضربی دار، قطع 24×17س.

2011/25

الجامع الصفوی (عقائد- عربی)

تألیف ملاعلی نقی بن ابی العلاء محمد هاشم طغائی کمره ای متوفی 1060 ه.ق، قاضی اصفهان که آن را به نام شاه صفی صفوی (995-1105 ه.ق) در یک مقدمه و سه جلد نگاشته است در پاسخ افتراءاتی که شیخ نوح افندی مفتی بغداد به شیعه نسبت داده بود و فتوای به کفر شیعه و جایز بودن اسیر نمودن اهل و عیالشان را داده و به خاطر همین فتوی عدة زیادی کشته شدند.

صاحب ذریعه این کتاب را به فارسی دانسته و دیگران هم به تبع او آن را فارسی معرفی کرده اند در صورتی که این چنین نیست و به عربی نگاشته شده است شاید علت این اشتباه نسخه ای باشد که دیباچه آن به فارسی بوده و ممکن است این قسمت الحاقی باشد نه از مؤلف.

سه نسخه خطی از این کتاب در کتابخانه آیه الله مرعشی و دو نسخه در کتابخانه رضوی مشهد مقدس و یک نسخه در نجف کتابخانه شیخ علی کاشف الغطاء

و یک نسخه هم در کتابخانه مدرسه سپهسالار و نسخه حاضر هشتمین نسخه شناخته شده از این کتاب می باشد.

آغاز: بسمله بعد الحمدالله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سید المرسلین...

يقول الفقير المقر بالتقصير في العلم و العمل، غبار اقدام المؤمنین...

انجام: انی غفرت لشیعة علی و محببهم ذنوبهم و الله الموفق و الهادی و الحمدالله رب العالمین ... و اکمد و اعدائکم بالورع. تم.

نسخ 27 سطری 9×18/5س، تحریر سده 12هـ. ق عنوان و نشان شنگرف، جدول صفحات طلا و مشکی، صفحه 1 و 1 دارای یک سر لوح کماکار با طلا و لاجورد و شنگرف، عناوین در متن و حاشیه با شنگرف، دارای 340 برگ 5/14 × 5/24س، کاغذ سپاهانی، جلد تیماج مشکی وطلی شده، در پشت صفحه 1 و 1 یادداشت وقف آقا محمد حسین ابن آقا محمدابراهیم قندهاری مورخ 1187هـ. ق و تولیت محمد حسین و اولادش.

2012/24

عین الحیة (اخبار - فارسی)

تألیف علامه مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی متوفی 1111هـ. ق این کتاب، ترجمه و شرح وصایای پیغمبر اکرم(ص) به اباذر غفاری است که اصل حدیث در کتاب مکارم الاخلاق طبرسی مجموعه ورام مرسد الا نقل شده است و مرحوم مجلسی در آغاز، شرح حال اباذر را به تفصیل ذکر کرده و پس از آن قسمتی از حدیث را مسنداً بیان می کند سپس با نثری روان با اضافاتی آن را توضیح می دهد. بعد از آن قسمت دیگر را شرح می کند. این کتاب حاوی یک دوره حکمت علمی و مشتمل بر نصایح و مواعظ بسیاری است.

تاریخ فراغت از تألیف اواخر جمادی الثانی 1073 هـ. ق و در برخی دیگر از نسخه ها 19 صفر 1074 هـ. ق می باشد.

این کتاب برای اولین بار در سال 1240 هـ. ق به روزگار فتحعلی شاه قاجار در تهران به چاپ رسیده است و پس از آن مکرر چاپ و منتشر گردیده است. آغاز موجود: حق سبحانه و تعالی فرستاده به تو عطا فرماید. سلمان چون پس پرده آمد دید...

مقدمه در ذکر بعضی از فضایل و احوال ابوذر...

انجام: این حقیر خاکسار و ذره بی مقدار را از دعا و طلب مغفرت سیئات و رفع درجات محروم نگردانند تمت.

نسخ 25 سطری 9×19 س، از روی نسخه مؤلف تحریر سده 12 هـ. ق دارای بلاغ، عنوان و نشان سنگرف؛ جدول صفحات زرین و مشکی، ناقص الا ول، دارای 654 صفحه 14×25 س صفحات وصالی شده و آشفته است، وقفی خاندان واعظ زاده جلد تیماج وصالی شده مشکی.

2013/27

تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة = وسائل الشیعة (اخبار- عربی)

تألیف شیخ حـ ر عاملی، محمد بن حسن متوفی 1104 هـ. ق در شش جزء و خاتمه، جزء 1 ول که نسخه ما را شامل است دارای مقدمه عبادات و کتاب طهارت. جزء دوم صلوة جزء سوم زکوة، خمس، صوم، اعتکاف، حج، زیارات، جزء چهارم جهاد، امر به معروف و نهی از منکر، تجارت، رهن، حجر، ضمان، صلح، شرکت، مضاربه، مزارعه، مساقات، ودیعه، اجاره، وکالت، وقوف، و صدقات، سکنی و

حبس، هبه، سبق، رمایه، وصایا، جزء پنجم نکاح، طلاق، خلع و مبارات،ظهار، ایلاء کفّارات، لعان، عتق، تدبیر، مکاتبه، استیلاء، اقرار، جعله، ایمان، نذر، عهد، صید، ذبائح، اطعمه و اشربه، غصب، شفعه احیاء موات، جزء ششم فرایض، موارث، قضا و شهادت، حدود و تعزیرات، قصاص و دیات.

خاتمه در دوازده فایده درباره مأخذ این کتاب و شرح کتب و مؤلفین آنها و مشایخ و روات و امارات وثوق، اخبار حسان، اسامی ممدوحین، حجیت عقل و فضایل علم حدیث و ترجمه مؤلف و آثارش، تاریخ فراغت از تألیف سال 1088 هـ.ق می- باشد.

این کتاب مکرر چاپ شده است و نسخه موجود، جزء اول آن است.

آغاز: بسملة الحمد لله الذی فطر العقول علی معرفته...

نسخ 31 سطری 13x22/5س، به خط محمدصادق بن موسی صفار در چهارشنبه سلخ ذی قعدة 1116 هـ.ق نسخه تصحیح و مقابله شده است توسط غلامرضا بن درویش محمد کشمیری در دوشنبه 28 محرم 1124 هـ.ق و دارای بلاغ است و توسط حاج میرزا محمد محسن تربتی هندی فرزند معزالدین محمد این جلد از وسایل با هفت جلد دیگر آن وقف گردیده است و تولیت آن با ملا علی هروی و اولادش می باشد. تاریخ وقف، 14 جمادی الثانی 1117 هـ.ق.

2014/28

مجموعه:

1-مفتاح الفلاح (ادعیه- عربی)

تألیف شیخ بهایی، محمد بن حسین جبائی متوفی 1030 هـ.ق که آن را به خواهش جمعی از دوستان در اعمال واجبه و مستحبه مهمه شبانه روز و ادعیه مأثوره نگاشته و الفاظ مشکله و غریبه ادعیه و احادیث را شرح و بیان داشته است.

این کتاب مشتمل بر شش باب و هر باب شامل چند فصل است، باب ۱ و ۱ در بیان معنی فجر و فضیلت اعمال آن. ۲- در بیان اعمال از طلوع آفتاب تا ظهر. ۳- در اعمال از ظهر تا غروب آفتاب. ۴- در اعمال از غروب تا وقت خواب. ۵- در اعمال از وقت خواب تا نصف شب. ۶- در اعمال از نصف شب تا طلوع فجر و در آخر هم سوره مبارکه حمد را به طرز جالبی تفسیر نموده است. تاریخ فراغت اوائل عشر سوم صفر ۱۰۱۵ ه. ق در بلده گنجه است. این کتاب مکرر چاپ شده است و دارای شروح و ترجمه های متعددی می باشد.

آغاز: بسملة الحمد لله الذی دلنا علی جادة النجاة هداانا الی ما یوجب عل و الدرجات و الصلوة...

انجام: انه ارحم الراحمین و اکرم الاکرمین الحمد لله او لآ و آخر آ و باطناً و ظاهر آ.

2- اللهوف علی قتل الطوفان = الملهوف علی... (مقتل - عربی)

تألیف جمال الساکنین، سید رضی الدین ابی القاسم علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن احمد بن محمد بن محمد بن طاوس ح لمی متوفی 664 ه. ق، تاریخ مهم و موجزی است از سرگذشت خونبار کربلا و شهادت حضرت امام حسین (ع) و یارانش، شامل سه مسلک 1- در اموری که مربوط به پیش از جنگ می باشد به طور اجمال. 2- در توصیف نبرد امام حسین (ع). 3- در وقایعی که از شهادت آن حضرت روی داده است. نسخه های خطی متعددی از این کتاب موجود است و مکرر چاپ شده است.

آغاز: بسملة الحمد لله المتجلی لعباده من افق الالباب المجلی علی مراده...
انجام: و فهم قضیه فی نفسه و الحمد لله رب العالمین و صلوة علی سیدنا محمد النبی و آله الطیبین الطاهرین.

3- جنگ (اخبار - عربی و فارسی)

جامع این جنگ مرحوم حاج شیخ مهدی واعظ خراسانی متوفی شب جمعه پنجم ربیع الاول سال 1370 ه. ق از معاریف و عاظ عصر خود بوده و از موجهین و

مطالعین سلسله واعظان که منبرش مورد توجه عوام و خواص بوده و سالیان درازی این بزرگوار و پدر و اجدادش مردم را از کمالات خویش بهره مند ساخته اند. ایشان پدر آیه الله حاج شیخ محمد واعظ زاده خراسانی استاد محترم دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد. این جنگ در خور تحقیق و طبع و نشر می‌باشد.

شامل احوالات امام حسین (ع) بعد از شهادت برادرش امام حسن (ع) و خبر شهادت امام حسین (ع). بندی منقول از کتاب تحفة المجالس تألیف سلطان محمد بن تاج الدین حسن از علمای امامیه پس از سال 1110 ه. ق در مناقب و معجزات چهارده معصوم (ع) که چاپ شده است.

و بندی منقول از تفسیر درالشمین درباره امام حسین (ع). کتابی در احوالات امام حسین (ع) که شامل سه مسلک است مسلک اول در کمالات نفسانیه و مکارم اخلاق و مناقب و خصائص و معجزات و فضائل آن حضرت در چهار فصل. مسلک دوم در اعمال متعلقه به آن- این مسلک در واقع نسبت به مسلک اول به منزله خاتمه و نسبت به مسلک سوم، حکم مقدمه را دارد. مسلک سوم در مصائب آن حضرت. نویسنده یک صفحه از این کتاب را بیشتر نوشته است و بقیه مطالب کسر است.

4- فهرست جلد 16 کتاب عوالم العلوم در احوال امام مظلوم در یکصد و

چهل باب.

5- تفسیر استعاذه.

6- در بیان وصف واقعه عاشورا.

7- تاریخ امام مظلوم و احوال سید الشهداء در چهل مسلک که از کتابهای:

امالی صدوق، ارشاد مفید، کامل الزیارة ابن قولویه، لهوف سید بن طاووس، مثیر الاحزان شیخ جعفر، مقاتل الطالبین ابی الفرج اصفهانی، مروج المذهب مسعودی، مناقب ابن شهر آشوب، کشف الغمه علی بن عیسی، منتخب طریحی، بحار الانوار. عوالم العلوم شاگرد مجلسی شیخ عبدالله بحرانی، تطلم الزهراء اخبار الدول و ... نقل کرده است.

گویا تمام این جنگ مربوط به همین کتاب باشد که پیش نویس مؤلف است و موفق به اتمام و تنظیم آن نگردیده است.

رساله اول به خط نسخ 20 سطری $11/5 \times 18/5$ س، تحریر اواخر جمادی الاول

1076 ه. ق. عناوین شنگرف، رساله دوم نسخ 25 سطری $21/12$ س به خط محمدعلی بن حاج محمدبن شیخ نعمه الله گیلانی لاهیجانی، تحریر سده 12 ه. ق. بقیه مطالب به خط نسخ مختلف السطر از مرحوم حاج شیخ مهدی واعظ در سده 14 ه. ق. نسخه در سال 1267 ه. ق. توسط شیخ عبدالحسین تهرانی فرزند عبدالرحیم متولی آستان قدس رضوی وقف شده است. کاغذ شکری رنگ، جلد تیماج خرمایی ضربه دار، قطع $19/5 \times 29/5$ س.

2015/29

کاشف الحق = کاشف الاسرار = هدیة العالمین = فوز النجاح = مناقب قطبشاهی = مناقب مرتضوی. (کلام و عقاید - فارسی)

از میر میران معزالدین محمدبن ظهیرالدین محمد حسین اردستانی که آن را در سال 1058 ه. ق. برای ابوالمؤید ابوالمظفر عبدالله قطب شاه حیدرآبادی در یک مقدمه و یک باب و دوازده فصل و خاتمه ساخته است. و با تغییراتی که در این کتاب روی داده شده، کتاب حدیقة الشیعه، از آن پدید آمد. (به نقل میرزا حسین نوری عکس این قضیه صادق است).

مقدمه در بیان مقصود از لفظ امام و احتیاج به وجود او.

باب اول در حقیقت و اولویت حضرت علی(ع).

فصل اول در بیان آن که نصب امام لطف است و بر حق تعالی واجب...

فصل دوازدهم در بیان آن که عدد اوصیاء بعد از حضرت رسالت (ص) دوازده است.

خاتمه در نکته های متفرقه.

آغاز: بسمله حمدی که حامدان ملاء اعلی و ذکران کره غیر ادای آن عاجزانند...
نسخ 33 سطری 13×25/5س به خط محمدعلی بن محمد صادق گلستانی در

سه شنبه 14 شعبان 1101ه.ق نسخه توسط حاج محمدرضا بن غلام علی هزار جریبی با هفت کتاب خطی دیگر که نام آنها در صفحه عنوان وقف شده است. بر مؤمنین مشهد مقدس، کاغذ سپاهانی، عنوان و نشان شنگرف، دارای 393 صفحه، جلد تیماج مشکی ضربی دار. قطع 5/18×30س.

2016/30

وافی (اخبار- عربی)

تألیف ملا محسن فیض کاشانی، محمد بن مرتضوی متوفی 1091ه.ق که آن را در سال 1067ه.ق ساخته است. مرحوم فیض از روی کتاب کافی کلینی و کتاب من لایحضره الفقیه ابن بابویه و تهذیب و استبصار شیخ طوسی (ره) آیات و روایات مربوط به اصول و فروع را با روشی زیبا گرد آورده است و آنچه را که نیاز به شرح و توضیح دیده با بیانی شیرین به شرح و بسط آنها پرداخته و مشکلات آنها را حل نموده است. این کتاب مکرر چاپ شده است.
نسخه موجود شامل جزء دوازدهم آن است شامل کتاب نکاح از اوایل تا آخر. آغاز موجود: جل ذکره و لا تنکحوا المشرکات حتی یؤمن...

نسخ 23 سطری 11×16س به خط محمدبن ولی الله موسوی در 1112ه.
ق توسط تقی بن محمدصادق موسوی از روی نسخه حاج محمدباقر کاشی، معلق به

حواشی با امضاء: م الخراسانی، منه، صح، عنوان و نشان شنگرف، فهرست ابواب کتاب در دو برگ ضمیمه است. در پشت صفحه اول یادداشت تملک معصوم بن سید محمد رضوی مورخ 1118 ه. ق با مهر چهارگوشه او با سجع «العبد معصوم الرضوی».

در همین صفحه یادداشت تملک محمدحسن بن معصوم رضوی با مهر چهارگوشه او با سجع «العبد معصوم الرضوی» و در همین صفحه یادداشتی به خط مرحوم شیخ عباس قمی آمده به این مضمون «بسم الله الرحمن الرحيم» آن چه به نظر داعی می رسد آن است که این نسخه شریف وقف باشد ا لآ حقر عباس القومی و فی عنها 1340 ه. ق. و در همین صفحه مهر چهارگوشه با سجع «العبد محمد کاظم الرضوی» و یادداشت وقف آقای محمد واعظ زاده خراسانی. کاغذ سپاهانی، جلد تیماج قهوه ای عطف و لبه میشن مشکی، قطع 25/5x18/5 س.

2017/31

تحفة الابرار الملتقط آثار الائمة الاطهار (فقه - عربی)

تألیف حجة الاسلام شفتی اصفهانی، حاج سید محمدباقر بن محمد تقی موسوی شفتی رشتی اصفهانی، بیدآبادی متوفی 1260 ه. ق رساله فارسی مفصل و مبسوطی است در احکام نماز با ذکر ادله و بیان فروع و اقوال خلاف، در یک مقدمه با سه باب، مقدمه در مسائل اجتهاد و تقلید. باب اول در مقدمات نماز. باب دوم در افعال نماز. باب سوم در خرد و شک یات نماز. این کتاب در سال 1243 ه. ق در اصفهان چاپ شده است.

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین... فی یوم الدین و آله الطیبین الاکرمین

الاطاهرین.

نسخ 26 سطری 9×14/5س، تحریر سده 13ه.ق از میانه 6 برگ کسر دارد. عناوین در متن و هامش با شنگرف، نسخه مؤلف به حواشی منقول از جامع عباسی و ارشاد و امضاء منه دام ظلّه، در پشت صفحه اول یادداشت وقف محمد هادی بن احمد یزدی مورخ غره جمادی الثانی 1254ه.ق و یادداشت وقف آقای محمد واعظ زاده خراسانی مورخ 1374 خورشیدی، کاغذ آهار مهره ای، جلد تیماج قهوه ای عطف مشکی، قطع 15×21س.

2018/32

ابواب الجنان. ج 2 (اخلاق - فارسی)

تألیف میرزا رفیع الدین محمد بن فتح الله واعظ قزوینی متوفی 1089 ه.ق. که می‌خواست کتاب خود را در 8 باب به عدد ابواب بهشت تألیف کند و هر یک را در یک مجلد، لکن جلد اول آن را در روزگار شاه عباس ثانی و جلد دوم آن را در عهد شاه سلیمان صفوی در سال 1079ه.ق نگاشت. و به تکمیل آن موفق نگردید. پسرش محمد شفیع جلد سوم آن را نگاشته است. این کتاب مکرر چاپ شده است نسخه حاضر، جلد دوم آن است شامل باب دوم در پنج مطلب:

- 1- در شرافت عمر و بهای آن
  - 2- در بی وفایی عمر و غنیمت شمردن آن.
  - 3- در غفلت آدمی از قدر و قیمت عمر و تنبیه وی به ذکر مرگ و بیان مذاکرات آن.
  - 4- در بیان این که عمر را نیز چون سال دارای چهار فصل است و در یافتن هر یک از آن فصول.
  - 5- در ذکر مصارف عمر به سبیل تفصیل.
- مطلب پنجم مشتمل بر چهارده مجلس است مجلس اول بر تحریر بر طلب علوم دینی و کسب معارف یقینیه...

مجلس چهارم در ذکر دعاها که انبیاء و اوصیاء و سایر مومنان کرده اند و آثار که بر آنها مترتب است. نسخه موجود از آغاز باب (جلد) دوم تا حکایت غدیر خم و ذکر اعمال روز عید غدیر را دارد.

آغاز: بسمله زلال مقالی که از چشمه سار دل به جدول زبان جاری و بوستان جان فزای...

انجام موجود: که عمامه آن را نپوشاند و اما تو ای اشعث اگر.

نستعلیق شیرین 15 سطری $8/5 \times 15/5$ س، تحریر سده 13 هق، ناقص

الآخر،

عنوان و نشان شنگرف، در هامش صفحه اول یادداشت وقف ملا محمود بن حاج ملا محمدرضا اذغندی، با مهر بیضی شکل کوچک. او با سجع «یا محمود». در پشت صفحه اول یادداشت وقف آقای محمد واعظ زاده خراسانی مورخ 1374 خورشیدی، کاغذ کاهی، جلد تیماج قهوه ای ضربی دار، قطع $21/5 \times 15$ س.

2019/33

بداية الهداية (فقه - عربی)

تألیف شیخ حر عاملی محمدبن حسن متوفی 1104 هق. که گزیده ای است از کتاب دیگرش به نام «هدایة الأمة الی الاحکام الائمة» با حذف اسانید و مکرراتش. این کتاب مشتمل است بر واجبات و محرمات منصوصه و یک دوره فقه کامل می باشد. مؤلف می گوید که عدد واجبات منصوصه یک هزار و پانصد و سی و پنج واجب است و تعداد محرمات منصوصه یک هزار و چهارصد و چهل و هشت حرام می باشد. تاریخ فراغت از تألیف 1091 هق. است این کتاب مکرر چاپ شده است.

آغاز: بسمله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطاهیرین و بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی قد التمس منی جماعة من الاخوان... انغمام بعضها تداخلاً و تکراراً و تکراراً و تکراراً و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهیرین.

نسخ 16 سطر 11/5 س، به خط محمد در 1094 هـ. ق. عناوین شنگرف، معلق به حواشی نسخه تصحیح و مقابله شده، در پشت صفحه 1 و 1 یادداشت و وقف شیخ محمدباقر، در همین صفحه یادداشت و وقف آقای محمد واعظ زاده خراسانی در 374 لخورشیدی، یک برگ از میان کسر دارد، اوراق 1 و 2 و آخر و صالی شده، جلد قهوه ای عطف و لبه میشن مشکی قطع 9/5 × 17 س.

2020/34

الحقایق (اخلاق عرفانی - عربی)

تألیف فیض کاشانی، مولی محسن بن مرتضی متوفی 1091 هـ. ق. در اسرار دین و مکارم اخلاق که گزینۀ کتاب محجة البیضاء فی الإحیاء خود اوست در شش مقاله که هر مقاله دارای چند باب و هر باب چند فصل دارد. مقاله نخست در چیزهایی که به منزله اصولی هستند... این کتاب مکرر چاپ شده است. ترجمه فارسی آن نیز به طبع رسیده است.

آغاز: بسمله الحمد لله الذی نورقلوبنا بنور الایمان و عرفنا من اسرار الحدیث و القرآن...

انجام موجود: خاتمه کتاب اعلم ان... و احادیث اهل بیت النبوة دون آراء الناس.

نسخ 24 سطر 18/5 × 7 س ناقص الآخر، عناوین شنگرف مصحح و دارای بلاغ، در پشت صفحه 1 و 2 آمده که این کتاب از جمله کتابی است که حاج محمد سریع دوغآبادی وقف نموده در تاریخ 1142 هـ. ق. بر طلاب مشهد و اسامی کتابهای مزبور را در پشت کتاب قاموس نوشته است. در همین صفحه یادداشت و وقف آقای

محمد واعظ زاده خراسانی مؤرخ 1374 شمسی، جلد تیماج لایه ای مشکی قطع
11/5 × 23/5 س.

2021/35

مجموعه:

1- منتقى الجمان فى الأحاديث الصحاح و الحسان (حدیث - عربی)

تألیف ابی منصور، حسن بن زین الدین شهید العالمی متوفی 1011 هـ. ق که به غیر از اخبار صحیح و حسن عمل نمی کرده و کتاب حاضر را به همین منظور ساخته است و احادیث صحاح و حسان را از کتب اربعه (کافی، من لا یحضره الفقیه و تهذیب و استبصار) گزین کرده است و آنها را به روش کتابهای فقهی تنظیم نموده است و مقدمه‌ای بر آن نگاشته در دوازده فایده.

مؤلف تا آخر کتاب حج را نبشته است و موفق به اتمام آن نشده است. تاریخ فراغت از تألیف کتاب صلوة شب سه شنبه دوم ربیع الثانی 1004 هـ. ق و تاریخ اتمام کتاب حج، روز جمعه 26 شعبان 1006 هـ. ق در دمشق بوده است.
آغاز: الحمد لله الذی نطقت بحدیث وجوب وجوده و ازلیته آیات سلطانه...

انجام: قال انما امرالناس ان یاتوا هذه الاحجار فیطوفوا بهائم یاتونا فیخبرونا بولایتهم و یعرضو علینا نصرهم. تم کتاب...

2- الوجیزة (درایه - عربی)

تألیف شیخ بهایی بهاءالدین عاملی، محمد بن حسن متوفی 1031 هـ. ق این کتاب به منزله مقدمه ای است برای کتاب دیگر همین مؤلف به نام جبل المتین فی احکام الدین.

کتاب الوجیزة شامل یک مقدمه و شش فصل و یک خاتمه است. مقدمه، در تعریف علم درایه، فصل اول: در آنچه که معنی حدیث به آن درست و راست می شود.

1- واتر و واحد، 3- انواع حدیث، 4- تعدیل و جرح راوی، 5- انواع تحمل حدیث، 6- آداب کتابت حدیث
خاتمه در کثرت احادیث شیعه. این کتاب مکرر چاپ شده است.
آغاز: بسملة الحمد لله على نعمائه المتواتره...
انجام: بید غیر قصیره و اسأل الله تعالى التوفيق لاتمامه و الفوز بسعاده اختتامه انه سمیع مجیب.

3- فوائد منتخبة من كتاب الرجال للشيخ عبدالنبي رحمه الله (رجال - عربي)

شیخ عبدالنبی بن شیخ سعد بن جزائری غروی حائری متوفی 1021 ه. ق کتابی در علم دارد به نام: (حاوی الاقوال فی معرفة الرجال) که نخستین کتابی است که رجال را به چهار دسته تقسیم کرده است:
1- صحیح، 2- موثق، 3- حسن، 4- ضعیف که در آغاز و انجام کتابش فوائد خوبی نگاشته است و نسخه حاضر همان فوائد است به طور مستقل اگر همان باشد که در آغاز رجال ممقانی چاپ شده است که انتخاب کننده آن شیخ بهایی محمد بن عزالدین حسین متوفی 1031 ه. ق می باشد.
دو نسخه از کتاب (حاوی الاقوال فی معرفة الرجال) که فوقاً به آن اشاره شد به قطع رحلی در کتابخانه مدرسه مروی تهران به شماره 208 و 168 موجود است که نسخه نخست در زمان حیات مؤلف نگاشته شده است (یعنی در سال 1071 ه. ق).
آغاز: اما المقدمه، و فقیه فوائد مهمه، الاولى فی تعرفه و بیان موضوعه...
انجام: الغضایری فی ذکر الضعفا خاصة تامل.

این مجموعه به خط نسخ خوش 29 سطری $10 \times 23/5$ س، کاتب، مؤمن بن شاه حسن تونی در ظهر دوشنبه عشر آخر ماه محرم سال 1062 ه. ق نسخه در رمضان 1046 ه. ق توسط قنبرعلی قاری با چند جلد کتاب دیگر وقف بر اولاد و پس از ایشان وقف بر صلحاء طلبه امامیه گردیده است، با مهر بیضی شکل کوچک او با سجع

«عبد قنبر علی» در پشت صفحه ۱ و ۱ یادداشت محمد مهدی حسینی است که نوشته فعلاً اولاد واقف و متولین معلوم نیست..

در همین صفحه یادداشت وقف آقای محمد واعظ زاده خراسانی، و یادداشت دیگری که آیه الله حاج آقا حسین بروجردی (ره) از این نسخه در چاپ کتاب منتقی الجمان بهره جسته است. عنوان و نشان و رموز با شنگرف، کاغذ سپاهانی، جلد تیماج عنابی ضربی دار، قطع $18 \times 30/5$ س.

2022/36

مجموعه:

1- کشف آیات (علوم قرآنی - عربی)

از میرزا محمدرضا بن عبدالحسین نصیری طوسی اصفهان، منشی الممالک که آن را در سال 1067 ه. ق نگاشته و ضمیمه تفسیرش - تفسیر الأئمة لهداية الأمة - نموده است شامل یک مقدمه و 28 کتاب، مقدمه شامل فهرست اوایل سوره ها با اشاره به این که هر سوره ای در کدام جزو قرآن قرار دارد.

کتاب ۱ و ۱ الف کتاب د و م ب...

نسخه موجود برگ آخر را کسر دارد.

آغاز: بسمله کشف قناع عذار عذاره المقال باسم الله کبیر المتعال...

انجام موجود: باب الباء... من المتاب ما یده 8 من 5 و انزل آل عمران.

1- بندی در اسماء قرآت و ناقلین آنها و انساب و شهرها و کنیه ها و تاریخ وفات ناقلین در یک صفحه به عربی.

2- بندی در احکام وقف در هشت سطر به فارسی.

نسخ 17 سطری $9/5 \times 9$ مل، عناوین شنگرف، رساله د و م به خط نستعلیق در سی و نه سطر 12×23 س، عناوین شنگرف، تاریخ تحریر، ذیحجه 1219 ه. ق، رساله سوم نیز به همان خط که کاتب ناتمام رها کرده است.

کاغذ فرنگی، جدول زرین مشکی و شنگرف، در پشت صفحه اول یادداشت
وقف آقای محمد واعظ زاده خراسانی، مورخ 1374/7/25 شمسی جلد تیماج مشکی
ضربی دارد، قطع 16/5 × 25/5 س.

2023/37

منهج الصادقین فی الزام المخالفین = تفسیر... (تفسیر - فارسی)

از ملا فتح الله بن شکر الله شریف کاشانی متوفی 988 هـ. ق شاگرد مفسر
معروف، زواری و از علمای روزگار شاه طهماسب صفوی که در علم تفسیر و علم کلام
متبحر و استاد مسلم بوده است و آثار دیگری از او پدید آمده است از جمله: تفسیر
خلاصة المنهج، زبدة التفاسیر به عربی. ترجمه فارسی قرآن کریم. ترجمه فارسی کتاب
احتجاج طبرسی. شرح فارسی نهج البلاغه و تنبیه الغافلین و تذکرة العارفين. منهج
الصادقین یعنی کتاب حاضر تفسیری است روان و بالغ بر دویست و هشتاد هزار بیت
در پنج مجلد که مقبولیت عامه دارد و برای اولین بار در سال 1296 هـ. ق در تهران در
سه جلد چاپ شده است نسخه موجود شامل جلد اول آن است از آغاز تا آخر سوره
آل عمران.

آغاز: بسمله حمدی چون کلمات ربانی بی غایت شایسته لطفی است که ...
انجام: و رابطوا فی دار اعدایی و اتقوا محبة سواى لعلکم تفلحون.

نسخ خوش 25 سطری 10/5 × 20 س، تحریر پنجشنبه چهارم جمادی الثانی
1109 هـ. ق صفحات مجدول به طلا و آبی و قرمز، اسامی آیات در هامش و آیات متن
با شنگرف، دارای یک بلوچ مرصع پرکار، میان جدولی و کمند در صفحه اول و صالی
شده، نسخه در دهم ذی‌عده سال 1135 هـ. ق توسط محمد مهدی فرزند آقا محمد امین
وقف شده و تولیت آن را با میرزا محمد صادق فرزند مولانا محمدرضا هزار جریبی داده

است با مهر چهارگوشه او با سجع «المهدی من اهتدیت» و یادداشت وقف آقای محمد واعظ زاده خراسانی، کاغذ دولت آبادی، جلد تیماج مشکی، قطع 18 × 31 س.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی